

Ny lovgivning på vej om tabt arbejdsfortjeneste

VKO skærer hårdt i levevilkårene for alvorligt syge børn

Som en del af regeringens 'Genopretningspakke' med Dansk Folkeparti lægges der fra 1. januar 2011 loft over, hvor meget forældre kan få i tabt arbejdsfortjeneste for at passe et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn i hjemmet. Regeringen har lanceret lovforslaget efter, at det i den offentlige debat er fremgået af ordningen er lukrativ for højtlønnede. Nye beregninger viser imidlertid, at forslaget i høj grad rammer helt almindelige familier. Sygeplejersker, pædagoger og folkeskolelærere, som får et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn, kommer til at miste flere hundredetusind kroner om året, når forslaget vedtages.

af forskningschef **Mikkel Baadsgaard**
& senioranalytiker **Jes Vilhelmsen**

3. december 2010

Analysens hovedkonklusioner

- Som en del af genopretningspakken har regeringen fremsat forslag om, at forældre, der visiteres til at passe et alvorligt handicappet eller kronisk sygt barn højst kan få 19.613 kr. om måneden i løn-kompensation for tabt arbejdsfortjeneste.
- Langt hovedparten af de forældre, der risikerer at blive ramt af loftet, er personer, der har helt "almindelige" mellemindkomster. Blandt mødre, der rammes af VKO's loft over tabt arbejdsfortjeneste, er det således over 67 pct., der har lønindkomster mellem 235.000 kr. og 400.000 kr. Det svarer til 2 ud af 3 mødre.
- Det har meget store økonomiske konsekvenser for almindelige mellemindkomstgrupper som sygeplejersker, folkeskolelærere og pædagoger, hvis VKO vedtager loftet i den nuværende form. Mens en sygeplejerske i gennemsnit vil miste godt 135.000 kr. om året ved fuldtidsvisitation, vil en folkeskolelærer miste godt 155.000 kr. om året. Det svarer for begge faggrupper til mere end 10.000 kr. om måneden.
- Resultatet af regeringens og Dansk Folkepartis loft over tabt arbejdsfortjeneste til forældre med et alvorligt handicappet eller kronisk sygt barn er, at levevilkårene for de berørte familier forringes betydeligt. Loftet vil på den måde forværre den økonomiske situation for en række familier, der i forvejen står i den svære situation, at de skal lære at leve med, at deres barn har fået konstateret en alvorlig - og muligvis uhelbredelig - sygdom.

Kontakt

Forskningschef
Mikkel Baadsgaard
Tlf. 33 55 77 27
Mobil 25 48 72 25
mb@ae.dk

Kommunikationschef
Janus Breck
Tlf. 33 55 77 25
Mobil 40 61 34 38
jb@ae.dk

Regeringen og DF skærer hårdt i hjælpen til syge og handicappede børn

I Danmark har det hidtil været muligt for forældre at få lønkomensation for tabt arbejdsfortjeneste, hvis de helt eller delvist har måttet opgive deres arbejde for at passe et alvorligt sygt eller handicappet barn i hjemmet. Tal fra Danmarks Statistik viser, at der i dag er omkring 19.000 personer, der modtager tabt arbejdsfortjeneste for at passe et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn i hjemmet. Dette tal dækker både over personer, der kompenseres på fuld tid og personer, der visiteres til deltid eller enkelte timer. Den nuværende lovgivning fremgår af serviceloven § 42, der er gengivet i boks 1.

Princippet om fuld lønkomensation i tilfælde af et langvarigt eller kronisk sygt eller handicappet barn har igennem en længere årrække nydt bred politisk opbakning og er blandt andet for få år siden blevet forbedret i forhold til pensionsopsparing. Den tidligere konservative socialminister Henriette Kjær har udtalt om ordningen, at: *"Det er én ting, at man ikke er på arbejdsmarkedet, men det kan ikke passe, at man også stilles ringere, når man sparer samfundet penge. Det giver ikke mening, hvis vi gerne vil have, at forældre beholder deres børn hjemme."* (kilde)

Udtalelsen skal ses i sammenhæng med, at lønkomensation for tabt arbejdsfortjeneste kun tildeles forældre i en situation, hvor pasning af barnet i eget hjem ud fra en lægelig afvejning vurderes at være eneste mulighed. Det vil ofte betyde, at det er den billigste løsning for familiens kommune, fordi kommunen spare omkostninger til specialtilbud i dagstimerne, hvor forældrene ville skulle arbejde, hvis ikke de fik tabt arbejdsfortjeneste.

Boks 1. Serviceloven § 42 om tabt arbejdsfortjeneste – gældende lovgivning i dag

§42. Kommunalbestyrelsen skal yde hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste til personer, der i hjemmet forsørger et barn under 18 år med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller indgribende kronisk eller langvarig lidelse. Ydelsen er betinget af, at det er en nødvendig konsekvens af den nedsatte funktionsevne, at barnet passes i hjemmet, og at det er mest hensigtsmæssigt, at det er moderen eller faderen, der passer det. Ydelsen fastsættes på baggrund af den tidligere bruttoindtægt.

Der indregnes bidrag til pensionsordning, der udgør 6 pct. af bruttoydelsen pr. 1. januar 2003 og 10 pct. af bruttoydelsen pr. 1. januar 2004. Bidraget kan dog højst udgøre et beløb svarende til det hidtidige arbejdsgiverbidrag. Kommunen indbetaler efter reglerne i lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension ATP-bidrag af hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Ydelsesmodtageren skal betale 1/3 af ATP-bidraget, og kommunen skal betale 2/3 af bidraget.

Stk. 2. Socialministeren fastsætter regler om beregning og regulering af tabt arbejdsfortjeneste efter stk. 1, herunder om indregning og indbetaling af bidrag til pensionsordning, og efter indstilling fra Arbejdsmarkedets Tillægspension regler om betaling af udgifter til ATP-bidrag.

Som en del af aftalen om "genopretning af dansk økonomi" imellem VK-regeringen og Dansk Folkeparti har Socialministeren fremsat et forslag om, at der lægges loft over ydelsen for tabt arbejdsfortjeneste på 19.613 kr. pr. måned svarende til 235.356 kr. pr. år (2011-niveau). Hvis borgeren visiteres til et lavere antal timer end den hidtidige arbejdstid, reduceres maksimumsbeløbet forholdsomt.

I boks 2 er Socialministerens forslag om loft over tabt arbejdsfortjeneste (L28), der kommer til at gælde fra 1. januar 2011, uddybet.

Boks 2. Forslag om ændring af lov om social service – loft over tabt arbejdsfortjeneste (L28)

Det foreslås (...), at der indføres et loft over ydelsen for tabt arbejdsfortjeneste på 19.613 kr. om måneden svarende til 235.356 kr. om året for modtagere, der får udbetalt ydelsen for hele deres hidtidige arbejdstid.

Hvis borgerens bruttoindtægt uanset det timetal, hvori borgeren arbejdede forud for overgangen til tabt arbejdsfortjeneste, er lavere end det foreslåede ydelsesloft, påvirkes borgeren ikke af den foreslåede ændring. Hvis borgeren visiteres til et lavere antal timer end borgerens hidtidige arbejdstid, reduceres maksimumbeløbet i forhold til den andel, som de visiterede timer udgør af den hidtidige arbejdstid.

Kilde: Bemærkningerne til forslaget som fremsat af ministeren.

Lovgiver Socialministeren uden af kende konsekvenserne?

I den politiske debat er det fremgået, at ordningen om tabt arbejdsfortjeneste er blevet for lukrativ, og at forældre får for store beløb for at passe deres kronisk syge eller alvorligt handicappede børn i hjemmet. Ifølge svar fra Socialministeren til Folketingets socialudvalg er udgifterne til ordningen steget med op mod 300 millioner kroner over en relativt kort årrække. Derfor har regeringen ønsket at begrænse de fremtidige udgifter ved at forringe ordningen for de familier, der efter 1. januar 2011 får et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn, der efter lægelig vurdering kun kan passes i hjemmet.

Problemet er, at regeringen ikke kender årsagen til, at udgifterne til tabt arbejdsfortjeneste for at passe et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn er steget. Socialministeriet har nemlig tilsyneladende ikke tal for eller overblik over, hvordan og hvor mange timer de personer, der i dag modtager tabt arbejdsfortjeneste for at passe et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn, visiteres til af deres kommune.

Da Folketingets socialudvalg for få uger siden beder Socialministeren beregne den årlige besparelse af et alternativt loft, svarer ministeren således, at: *"De i spørgsmålet ønskede beregninger forudsætter et detaljeret kendskab til det antal timer, som modtagerne af tabt arbejdsfortjeneste er visiteret til. Der foreligger ikke central statistik for disse oplysninger. Det skal bemærkes, at det foreliggende datagrundlag alene indeholder oplysninger om, hvor stor en andel tabt arbejdsfortjeneste udgør af modtagernes samlede årsindkomst."* (Socialministerens endelige svar på spørgsmål nr. 3 i Socialudvalgets brev af 9. november 2010 vedr. L28).

Ikke desto mindre skønner ministeren i bemærkningerne til regeringens eget lovforslag, at *"Fuldt indfaset skønnes mindredriften til 307,9 mio. kr."*. Socialministeriet er altså i stand til – med stor præcision – at anslå, hvor meget, man sparer ved at indføre regeringens eget loft på godt 19.000 kr. pr. måned, men er omvendt ikke i stand til at beregne besparelsen ved et alternativt loft. Det kunne tyde på, at ministeriet faktisk ikke kender de reelle konsekvenser af den nye meget restriktive lovgivning, herunder hvilke familier, der rent faktisk rammes og hvor store konsekvenser, det har for deres økonomi.

Loftet rammer børnefamilier med helt almindelige indkomster hårdt

Baseret på lønfordelingen for mænd og kvinder er det faktisk muligt at give et skøn over, hvordan de forventede besparelser af loftet umiddelbart fordeler sig i befolkningen. Det skal imidlertid understreges, at beregningerne ikke baserer sig på information om, hvilke familier, der i dag modtager lønrefusion, men derimod baserer sig på løn-, uddannelses- og alderfordelingen for forældre til alle danske børn under 18 år.

Baggrunden for, at der ses på den generelle fordeling er for det første, at det må forventes, at det at få et meget kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn rammer "tilfældigt" på tværs af f.eks. indkomst- og uddannelsesforskelle. Samtidig findes der, som Socialministeren svarer Folketingets Socialudvalg, ikke detaljerede oplysninger om, hvor mange timer familier, der i dag modtager lønkomensation for at passe et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn i hjemmet, er visiteret til.

Som det fremgår af tabel 1, er ordningen med fuld lønkomensation for tabt arbejdsfortjeneste langt fra så lukrativ, som det er fremgået i debatten. Som det ses af tabellen, er det nemlig en meget lille del af forældrene, der kunne komme i betragtning til ordningen, hvis deres barn blev kronisk sygt eller handicappet, som har meget høje lønindkomster. Der er således kun 0,4 pct. af de fuldtidsbeskæftigede mødre, der har en lønindkomst over 1.000.000 kr. (2011-niveau), mens den tilsvarende andel blandt fædre er 3,1 pct. Tilsvarende er der forholdsvis få forældre, der tjener imellem 750.000 kr. og 1.000.000 kr. Her er tallet 1,1 pct. af mødrene og 4,7 pct. af fædrene.

Samlet set er det altså kun 1 ud af 66 mødre, der i dag er i fuldtidsbeskæftigelse, som ville skulle kompenseres over 750.000 kr., hvis de fik et alvorligt handicappet eller kronisk sygt barn, der skulle passes i hjemmet, mens det tilsvarende tal for fædre er 1 ud af 13.

Tabel 1. Lønfordeling blandt forældre, der er fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere

	Under grænse	grænse-300	300-400.000	400-500.000	500-750.000	750-1 mio.	Over 1 mio.	Rammes af loftet	I alt
	Pct.								
Mor	8,8	29,1	38,6	14,8	7,2	1,1	0,4	91,2	100,0
Far	1,7	9,0	35,5	25,1	20,9	4,7	3,1	98,3	100,0
I alt	4,9	18,0	36,9	20,5	14,8	3,1	1,9	95,1	100,0

Anm.: Tabellen belyser lønfordelingen blandt alle forældre til børn under 18 år i 2008. Lønoplysningerne er årslønninger fra 2008 og omfatter kun fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere (afgrænset som personer der betaler fuldt ATP-bidrag i 2008). Årslønningerne fra 2008 er opregnet til 2011-niveau.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Langt hovedparten af de forældre, der risikerer at blive berørt af loftet, er personer, der har helt "almindelige" mellemindkomster. Blandt mødre, der rammes af VKO's loft over tabt arbejdsfortjeneste, er det således over 67 pct., der har lønindkomster mellem 235.000 kr. og 400.000 kr. Det svarer til 2 ud af 3 mødre. Blandt fædre er den tilsvarende andel på knap 45 pct., dvs. næsten hver anden.

Samtidig fremgår det af tabel 1, at stort set *alle* forældre, der i dag er fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere, ville blive ramt af loftet, hvis de skulle have tabt arbejdsfortjeneste for at passe et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn. Af mødre er det således mere end 9 ud af 10 (91,2 pct.), der ville blive ramt af loftet, mens det for fædrenes vedkommende er hele 98 ud af 100 (98,3 pct.). På den bag-

grund må det konstateres, at loftet ikke er målrettet en afgrænset del af de danske forældre med særlig høj indkomst, men mere eller mindre alle forældre, der i dag har et fuldtidsarbejde.

Hertil kommer, at man kan frygte, at forslaget vil have den ligestillingsmæssige meget uheldige konsekvens, at det er mødrene, der mere permanent kommer til at passe barnet i hjemmet, fordi tabet – som det fremgår af tabel 1 – for de fleste familier er større, hvis faren det er faderen, der skal have tabt arbejdsfortjeneste og dermed bliver ramt af loftet på 19.613 kr. om måneden.

Sygeplejersker og folkeskolelærere vil miste mere end 10.000 kr. om måneden

En anden måde at belyse de økonomiske konsekvenser af loftet er ved at se på, hvordan det rammer forskellige faggrupper. Dette er gjort i tabel 2, der viser den gennemsnitlige lønindkomst for en række uddannelser samt tabet ved henholdsvis lønkomensation på fuldtid og deltid.

	Tabel 2. Regneeksempler på konsekvenser af loftet – mellemlang videregående uddannelse				
	Lønindkomst	Tab pr. år		Tab pr. måned	
		Fuldtidsvisitation	Deltidsvisitation	Fuldtidsvisitation	Deltidsvisitation
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Sygeplejerske	370.000	134.644	67.322	11.220	5.610
Lærer	390.000	154.644	77.322	12.887	6.444
Pædagog	320.000	84.644	42.322	7.054	3.527

Anm.: De anvendte lønniveauer er baseret på den gennemsnitlige lønindkomst blandt fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i 2008 i de typiske akasser for de enkelte grupper (DSA, DFL-A, BUPL-A). Lønniveauerne er opregnet til 2011-niveau og afrundet til nærmeste 10.000 kr.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Som det fremgår af tabellen, har det meget store økonomiske konsekvenser for almindelige mellemindkomstgrupper som sygeplejersker, folkeskolelærere og pædagoger, hvis VKO vedtager loftet i den nuværende form. Mens en sygeplejerske i gennemsnit vil miste godt 135.000 kr. om året ved fuldtidsvisitation, vil en folkeskolelærer miste godt 155.000 kr. om året. Det svarer for begge faggrupper til mere end 10.000 kr. om måneden. For en pædagog er der tilsvarende tale om ca. 7.000 kr. om måneden.

Et tilsvarende billede ses, hvis man analyserer konsekvenserne af loftet for forældre, der har en faglært uddannelse, som vist i tabel 3. Mens en metalarbejder i gennemsnit vil miste ca. 155.000 kr. om året ved fuldtidsvisitation, vil en faglært tømrer eller murer i gennemsnit miste godt 135.000 kr. om året. Det svarer også for disse faggrupper til et tab på mere end 10.000 kr. om måneden.

Som det fremgår af tabellen, vil en forældre, der er uddannet social- og sundhedshjælper, på trods af at vedkommende "kun" tjener lige under 300.000 kr. om året, ligeledes kunne mærke loftet. Tabet for denne faggruppe er således på godt 55.000 kr. om året, eller hvad der svarer til over 4.500 kr. om måneden.

Tabel 3. Regneeksempler på konsekvenser af loftet – faglærte uddannelser

	Tab pr. år			Tab pr. måned	
	Lønindkomst	Fuldtidsvisitation	Deltidsvisitation	Fuldtidsvisitation	Deltidsvisitation
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Metalarbejder	390.000	154.644	77.322	12.887	6.444
Tømrer/murer mv.	370.000	134.644	67.322	11.220	5.610
SOSU	290.000	54.644	27.322	4.554	2.277

Anm.: De anvendte lønniveauer er baseret på den gennemsnitlige lønindkomst blandt fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i 2008 i de typiske akasser for de enkelte grupper (Dansk Metal, Byggefagene, FOA). Lønniveauerne er opregnet til 2011-niveau og afrundet til nærmeste 10.000 kr. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

En almindelig akademiker forældre mister mere end halvdelen af sin indkomst

Endnu hårdere rammer loftet almindelige akademikerforældre med en videregående uddannelse, der i gennemsnit vil miste godt 335.000 kr. om året eller næsten 28.000 kr. om måneden. Det svarer til mere end en halvering af en akademikerforældres indkomst. Og er en af forældrene økonom eller ingeniør slår loftet endnu hårdere. Det fremgår af tabel 4, der viser konsekvensen af loftet over tabt arbejdsfortjeneste for en række lange videregående uddannelser.

Igen viser beregningerne meget entydigt, at loftet på 19.613 kr. om måneden er meget lavt sat og kun giver forældre, der i fremtiden er nødsaget til at gå hjemme med et kronisk sygt eller alvorligt handicappet barn, en meget ringe dækning. For de allerfleste familier i Danmark vil en så omfattende reduktion af en af forældrenes indkomst betyde, at familien ikke kan opretholde deres tidligere levestandard. Det kan i værste fald have den konsekvens, at familien må flytte fra deres bolig, fordi de ikke længere er i stand til at betale deres husleje.

Tabel 4. Regneeksempler på konsekvenser af loftet – Lange videregående uddannelser

	Tab pr. år			Tab pr. måned	
	Lønindkomst	Fuldtidsvisitation	Deltidsvisitation	Fuldtidsvisitation	Deltidsvisitation
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Akademiker	570.000	334.644	167.322	27.887	13.944
Økonom	640.000	404.644	202.322	33.720	16.860
Ingeniør	600.000	364.644	182.322	30.387	15.194

Anm.: De anvendte lønniveauer er baseret på den gennemsnitlige lønindkomst blandt fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere i 2008 i de typiske akasser for de enkelte grupper (AAK, CA, IAK). Lønniveauerne er opregnet til 2011-niveau og afrundet til nærmeste 10.000 kr. Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

"Loftet" bryder med fundamentalt kompensationsprincip i dansk sundhedspolitik

I Danmark har vi tradition for det grundprincip i handicap- og sundhedspolitikken, at personer, der rammes af et alvorligt handicap eller alvorlig kronisk sygdom, så vidt muligt kompenseres økonomisk. Dette princip sikrer blandt andet, at familier midt i en periode med alvorlig og langvarig sygdom ikke skal opleve af få forringet deres levevilkår markant.

Med forslaget om et meget restriktivt loft over tabt arbejdsfortjeneste forlader regeringen og Dansk Folkeparti dette kompensationsprincip. Normalt vil personer, der er i stand til at arbejde, få en tilskyndelse til at komme tilbage i beskæftigelse, hvis den ydelse, de modtager, beskæres. Sådanne økonomiske incitamentter har imidlertid kun effekt på de personer, der reelt har en realistisk chance for at blive eller komme i arbejde. Det har forældre, der på grund af ulykkelige omstændigheder, tvinges til at passe et alvorligt handicappet eller kronisk sygt barn i hjemmet netop ikke. For hvis det på nogen måde var muligt og hensigtsmæssigt, at deres barn kunne passe på anden måde, ville forældrene ifølge service-loven § 42 slet ikke kunne tilkendes tabt arbejdsfortjeneste for at passe barnet i hjemmet. Der eksisterer således ikke et alternativ for disse familier - de har ikke nogen mulighed for at "vælge" en anden måde at forsørge sig på.

Derfor er det eneste resultat af regeringen og Dansk Folkepartis loft over tabt arbejdsfortjeneste til forældre med et alvorligt handicappet eller kronisk sygt barn, at levevilkårene for de berørte familier forringes betydeligt. Loftet vil på den måde forværre den økonomiske situation for en række familier, der i forvejen står i den svære situation, at de skal lære at leve med, at deres barn har fået konstateret en alvorlig - og muligvis uhelbredelig - sygdom.

Socialministeren konkluderer i bemærkningerne til lovforslaget om loft over tabt arbejdsfortjeneste, at forslaget ikke indebærer nogen former for negative konsekvenser og/eller udgifter, mens det på den positive side omvendt *skønnes* at medføre offentlige mindredgifter. I sin vurdering af de negative konsekvenser opregner ministeren de økonomiske og administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner, de økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet, de miljømæssige konsekvenser, de administrative konsekvenser for borgerne samt forholdet til EU-retten.

Som denne analyse dokumenterer, havde ministeren fået et andet resultat, hvis man ligeledes havde vurderet de økonomiske konsekvenser for de borgere, der efter 1. januar 2011 uforskyldt er tvungede til at passe et alvorligt handicappet eller kronisk sygt barn i hjemmet. For de tusindvis af familier som i de kommende år står i denne situation, vil de økonomiske konsekvenser af VK-regeringens og Dansk Folkepartis lovforslag være særdeles negative.